

Onos Motiejūnaitės 8 klasės biologijos vadovėlio rankraščio

RECENZIJA

2024-06-03

I. Informacija apie vadovėlio rankraštį

Rasa Burakienė ir Ingrida Čiučkytė. Biologija. Vadovėlis 8 klasei. Baltos lankos Klett.

Vadovėlio tikslas – supažindinti mokinius su ekologijos mokslo tyrimo objektais, gyvosios ir negyvosios gamtos būkle, sąveika, kitimo tendencijomis, gyvybės evoliucija Žemėje, skatinti mokinius atpažinti ekologijos ir biologijos mokslų objektus ir reiškinius, juos argumentuotai apibūdinti, tyrinėti gamtą, analizuoti aktualius aplinkos apsaugos klausimus, sprendžiant gyvenimiškas situacijas, vadovaujantis bioetika, darnaus vystymosi ir sveikos gyvensenos principais, priimti sprendimus, susipažįstant su vadovėlio teorine medžiaga skatinti mokinių domėjimąsi gyvybės mokslais ir plėtoti jų gamtamokslinį raštingumą ir kompetencijas.

Vadovėlis skirtas vidurinės mokyklos 8 klasės biologijos (gamtamokslinio ugdymo) dalyko mokymui.

Vadovėlyje išsamiai atskleidžiami svarbūs ekologijos ir biologijos klausimai – kas yra ekologija ir ką tiria ekologai, populiacijos ir bendrijos gamtoje, ekosistemų įvairovė, funkcionavimas ir kaita, ekosistemų stabilumas, biologinės įvairovės išsaugojimas, nagrinėjamas evoliucijos Žemėje procesas (kaip nuolat vykstantis procesas), supažindinant su evoliucijos teorija ir evoliucijos įrodymais, natūralia ir dirbtine atranka, aptariant naujų rūšių atsiradimą, aiškinantis kas yra endeminiai organizmai, mokomasi nusakyti žmogaus veiklos teigiamą ir neigiamą poveikį. Supažindinama su mokslininkais ir jų darbais. Mokiniai skatinami remiantis moksliniais įrodymais, pagrįstais patirtimi, stebėjimais ir tyrimais, atsakyti į daugelį dominančių ir svarbių klausimų apie supantį pasaulį ir technologijų įtaką gyvybei.

Vadovėlis atitinka dalyko bendrojoje programoje nustatytus tikslus ir uždavinius, aprašytą mokymosi turinį, didaktinius dalyko mokymo principus, atskiri vadovėlio skyriai, temos ir potemės logiškai dera tarpusavyje. Dalyko medžiaga dėstoma paisant mokinių amžiaus tarpsnio ir skirtingų kognityvinių gebėjimų ypatumų. Vadovėlyje patraukliai ir mokiniams suprantamai pateikiami moksliniai faktai ir mokslo pasiekimai, tai skatina juos domėtis gamtos mokslais. Pateikiama informatyvi ir kokybiška vaizdinė medžiaga tikslingai dera su kitais vadovėlio turinio elementais. Vadovėlio tekstinė, vaizdinė, skaitmeninė ir interaktyvi medžiaga pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtas mokinių kompetencijas, atitikti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius. Vadovėlyje pateikiamos įvairių tipų užduotys, kurių formuluotės aiškios, atliepančios visus bendrosiose programose aprašytus pasiekimų lygius ir skatinančios naudoti įvairius mokymosi metodus. Vadovėlio kalbos stilius ir sudėtingumas atitinka mokinių amžių. Vadovėlis nešališkas lyties, amžiaus grupių, neįgalumo, gebėjimų, socialinės padėties, rasės, etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų atžvilgiu. Vadovėlio medžiaga skatina pagarbą gamtai ir žmogui, turinyje pateikiami situacijų, įvykių, reiškinių, procesų, asmenybių veiklos aprašymai, iliustracijos, užduotys, nepažeidžia asmens teisių ir laisvių bei

pagrindinių tarptautinės teisės principų. Vadovėlis atitinka pagrindines demokratinės visuomenės ir Lietuvos valstybės vertybes.

II. Vadovėlio rankraščio turinio vertinimas

1. Vadovėlio tinkamumas mokyti(s)

Vadovėlio turinys formuoja mokslinį požiūrį į pasaulio pažinimą ir etinę/moralinę atsakomybę už vykdomus mokslinius eksperimentus, sudaro prielaidas vientisam gamtamoksliniam pasaulėvaizdžiui formuotis. Mokymuisi naudojant vadovėlio medžiagą ugdomos visos BP numatytos mokinio kompetencijos.

Vadovėlio turinys suskirstytas į keturis skyrius: Ekologija, Ekosistema, Gyvybės evoliucija Žemėje, Evoliucijos įrodymai. Kiekviename skyriuje medžiaga dėstoma išskiriant kelias temas, kurios dar turi potemes. Kad mokiniui būtų aiškiau ko jis mokysis, ko turi išmokti, kokios nagrinėjamos temos sąsajos su kitais mokomaisiais dalykais, kiekvieno skyriaus pradžioje yra trumpai pateikiama informacija apie nagrinėjamą temą, vienu atveju ji būna klausiamojo pobūdžio, kitu atveju – sudominimui pateikiama įdomioji medžiaga. Mokiniui paaiškinama ką sužinos ir supras, į kokius klausimus ras atsakymus. Mokinys skatinamas atidžiai skaityti skyriaus medžiagą, analizuoti pateiktą informaciją ir paveikslus, mokantis naujų sąvokų ir jas nagrinėjant, atlikti praktines veiklas, klausiant ir ieškant informacijos, patiems sužinoti atsakymus. Temos aprašytos vartojant veiksmožodžius, kurie parodo jos nagrinėjimo gylį ir taikomus ugdymo metodus (nurodo, apibūdina, paaiškina, modeliuoja, tyrinėjant ir kt.).

Džiugu, kad dėmesys skiriamas mokinių praktinei veiklai, nes mokantis biologijos mokinių praktinė veikla labai svarbi, juk taip sudaromos prielaidos mokiniams įveikti asmeninius iššūkius, ugdytis kritinio ir kūrybinio mąstymo, problemų sprendimo gebėjimus, aiškinti(s) reiškinius, formuluoti įrodymais grįstas išvadas, naudoti įvairius tyrimų metodus. Puiku, kad nagrinėjant įvairias temas pateikiamos atitinkamos temos įdomybės, tai skatina mokinių dar labiau gilintis į nagrinėjamą temą, mokymąsi daro patraukliu.

Pradedant dėstyti naują temą mokiniui jau pradžioje pateikiamos sąvokos, kurios bus aiškinamos. Tai skatina mokinių atkreipti dėmesį į sąvokų sampratą, geriau suprasti mokymosi uždavinius.

Pagirtina tai, kad kiekvienas skyrius baigiasi apibendrinimu. Tai padeda mokiniui pakartoti, konkretinti, geriau įsiminti medžiagą, suprasti bendruosius teiginius, dėsnius, principus. Labai gerai, kad skyriaus pabaigoje mokinys skatinamas pasitikrinti žinias, įsivertinti ko išmoko, ar teisingai suprato dėstomą medžiagą. Pradžioje mokiniui siūloma pasitikrinti ar suprato aptariamą sąvoką, toliau atliekant užduotis mokinys įsivertina gebėjimą atpažinti ir apibūdinti nagrinėjamus objektus, reiškinius, procesus, siūloma įsivertinti gebėjimą paaiškinti ir įrodyti. Pateikiamos užduotys aiškios, įvairios, įdomios, susietos su nagrinėjama tema, jos padeda mokiniui naudotis vadovėlio medžiaga ieškant atsakymų į klausimus, spręsti gamtos mokslų problemas ir argumentuotai daryti išvadas, suprasti aplinkos apsaugos svarbą, formuoti aplinkai draugiškas nuostatas.

Puiku, kad ugdant mokinių kūrybiškumą siūloma kurti minčių žemėlapius, nagrinėti schemas, modeliuoti situacijas. Mokiniais siūloma parengti ir pristatyti pranešimus nagrinėjama tema, organizuoti diskusijas. Praplečiant vadovėlio turinį rekomenduojama naudoti įvairius

informacinius, literatūros šaltinius, nukreipiama daugiau informacijos ieškoti naudojant QR kodus.

Išvados.

Autorių Rasos Burakienės ir Ingridos Čiučkytės vadovėlis 8 klasei Biologija (Baltos lankos Klett.) atitinka pagrindinius vadovėliui keliamus reikalavimus (Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašo II skyrius).

Pastebėti kai kurie netikslumai nekeičia vadovėlio turinio, atskirų temų esmės, todėl pastabos ir siūlymai vadovėlio autoriams pateikti atskirai.

Vadovėlio turinys pritaikytas siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, skatina mokinių pažinti gamtą (populiacijas, bendrijas, ekosistemas ir jų funkcionavimo savitumus, apsaugos svarbą), apibūdinti ekologiją kaip mokslą apie gyvų organizmų tarpusavio santykius ir jų ryšius su negyvąja aplinka, ekologijos struktūrinius lygmenis, nagrinėti evoliuciją kaip nuolat vykstantį procesą, ugdytis gamtamokslinį raštingumą, susipažinti su mokslininkų veikla. Mokiniai skatinami giliau pažinti gamtoje vykstančius procesus, suprasti gamtinės aplinkos raidą, gamtos reiškinius tyrinėti, lyginti, aptarti, apibūdinti, susieti, analizuoti, modeliuoti, paaiškinti, priimti sprendimus ir daryti išvadas. Teorinės žinios siejamos su mokinių turima patirtimi. Nagrinėjamų temų gamtamokslinis turinys, pateikiamos gamtos pažinimo, tyrimo užduotys padeda mokiniui ugdytis pažinimo, kūrybiškumo, emocinę ir sveikos gyvensenos, skaitmeninę, komunikavimo, socialinę, pilietiškumo, kultūrinę kompetencijas. Mokinys, nuosekliai nagrinėdamas vadovėlio medžiagą ir atlikdamas užduotis, mokosi vertinti žmogaus veiklos poveikį aplinkai, ugdomi mokslinę pasaulėvoką ir atsakingą požiūrį į aplinką, gyvybę.

Recenzento vardas ir pavardė

Doc. dr. Ona Motiejūnaitė

Parašas

